

วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ISSN 2408-2457 ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๐

นางสาวอรุณรัตน์
อ. รุ่งอรุณ

น.อ. อธิปไตย

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑

“การจัดการวัฒนธรรมเชิงพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน”

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

สมถะและวิปัสสนา : เครื่องมือสำหรับการสร้างความสุขในองค์กร	
ดร.สามารถ บุญรัตน์	๕๙๕
การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของการแข่งขันเรือยาวในจังหวัดน่าน	
ดร.ธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล.....	๕๐๗
* บทบาทของผู้สูงอายุในการสร้างคุณประโยชน์และการพัฒนา	
นายไว ชีรัมย์ และคณะ	๕๒๐
สภาวะการศึกษาภาษาบาลีในวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช	
พ.อ.ดร.เกื้อ ชัยภูมิ	๕๓๒
✧ พระมาลัยเถระในฐานะต้นกำเนิดวรรณคดีพุทธศาสนาไทย	
พระมหาพจน์ สุวโจ, ดร. และคณะ.....	๕๓๙
หลักอภินิหารปัจเจกชน ๕ ในฐานะเป็นพุทธวิธีดูแลสุขภาพแบบองค์รวม	
พระมหาธีระศักดิ์ พลปัญญา,ดร	๕๕๔
พัฒนาการแนวคิดเกี่ยวกับการสวดกถกรรมในงานศพ	
พระมหาปณิธาน สุเมธ และคณะ	๕๗๑
การดูแลผู้สูงอายุด้วยหลักจิตตภาวนา	
พระมหานิพนธ์ มหาธมมรุกชิต และคณะ	๕๗๙
การเสริมสร้างความรักแบบยั่งยืนตามหลักพุทธจิตวิทยา	
นายทิพย์ ชันแก้ว และคณะ	๕๘๗
การจัดการความโกรธด้วยวิธีการทางพุทธจิตวิทยา	
นายธนนต์ชัย พัฒนะสิงห์ และคณะ	๕๙๙
* ค่านิยมทางวัฒนธรรมในยุคทศวรรษที่ ๒๑	
นายอิสรพงษ์ ไกรสินธุ์ และคณะ.....	๖๑๖
แนวทางการพัฒนาประเทศกับความขัดแย้งในสังคม	
ผศ.ดร.ธงชัย สิงอุตม และคณะ	๖๒๕
วิเคราะห์ความแตกต่างของมีจิตที่ปฏิบัติกับสัมมาทิฐิที่ถูกต้อง	
ดร.เจริญ มณีจักร และคณะ	๖๓๖
หลักการพัฒนาดน	
นายรุ่งสุริยา หอมวัน	๖๔๕
จริยศาสตร์ : ความสันติในสังคม	
พระครูปลัดสุวัฒนพุทธคุณ (ประมาน จันทาโก)	๖๕๒
เปรียบเทียบระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศ	
นายประสงค์ หัสรินทร์	๖๕๙
พุทธวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้า	
พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรัณภีร์มย์ จุลทกาล)	๖๗๑

บทบาทของผู้สูงอายุในการสร้างคุณประโยชน์และการพัฒนา
The Role of the Elderly in a Benefit for Development

นายไฉ ชีรัมย์^๑
พระครูปริยัติปัญญาโสภณ
ดร.ชยาภรณ์ สุขประเสริฐ

บทคัดย่อ

บทความนี้ มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับบทบาทผู้สูงอายุในการสร้างคุณประโยชน์กับการพัฒนาชุมชน โดยประมวลภาพรวมมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ เป็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสถานภาพ และบทบาททางสังคม ของผู้สูงอายุ เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทดแทนบทบาทที่สูญเสียไปของผู้สูงอายุ เป็นการส่งผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจะมีความสุขในชีวิตได้นั้น ดังนั้นบทบาทผู้สูงอายุในการสร้างคุณประโยชน์กับการพัฒนา ได้แก่ บทบาทแบบอย่างการเรียนรู้บทบาทบุคลากริษฐานบทบาทแบบอย่างของบทเรียนชีวิต บทบาทผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุและบทบาทอื่นตามสถานการณ์

คำสำคัญ : บทบาท,ผู้สูงอายุ, คุณประโยชน์

Abstract

This article meaty is about the elderly to create in a benefit to the community, the image come from the transformation of the society and the economy, the change one thy status and social role of the elderly. Helping to keep seniors have the opportunity to participate in activities, replace the lost role of the elderly It affects physical and mental health of the elderly. Seniors will be happy with they live. Thus, the role of the elderly is a benefit to the development of such role model learning. Personification role the role conveys the wisdom of elders and other circumstantial role.

Keywords : The Role, The elderly, A Benefit

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุเช่นเดียวกับประเทศอื่นทั่วโลก หากย้อนดูข้อมูลด้านประชากรจากหลายสถาบันที่ทำการศึกษา ต่างก็ระบุว่าสัดส่วนของประชากรเด็กลดลงจากร้อยละ ๔๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ เหลือประมาณร้อยละ ๒๕ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ และคาดว่าจะลดลงเหลือร้อยละ ๒๒ และร้อยละ ๒๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ และ พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามลำดับ ขณะที่สัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๕ เป็นร้อยละ ๙ ร้อยละ ๑๑ และร้อยละ ๑๕ ของช่วงปีเดียวกัน ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งชาติปี ๒๕๔๗ ที่ประมาณการว่าสัดส่วนประชากร สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องเป็นร้อยละ ๑๐.๔ ในปี ๒๕๔๗ และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๑.๗ ในปี ๒๕๕๓ ซึ่งหมายความว่าไม่เกิน ๖ ปีประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมวัยสูงอายุและอาจประสบปัญหาด้านผู้สูงอายุอย่างรุนแรง ส่วนในปี๒๕๕๘ อัตรา

^๑อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

การเป็นภาวะโดยรวมในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี ๒๕๓๓-๒๕๕๓ และค่อยเพิ่มขึ้นหลังจากปี ๒๕๕๓-๒๕๖๓ เนื่องจากอัตราเกิดที่ลดลงอย่างรวดเร็วจนถึงระดับทดแทนและอายุขัยเฉลี่ยของประชากรที่สูงขึ้นมีผลทำให้กลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทั้งสัดส่วนและจำนวนดังอัตราการเป็นภาวะในวัยเด็กจึงลดลงในขณะที่การเป็นภาวะในวัยชรามีอัตราเพิ่มขึ้น (วิพรรณ ประจวบเหมาะ ๒๕๕๒)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจเป็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสถานการณ์ และบทบาททางสังคม เช่น จากการเป็นผู้ปกครองหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุเป็นผู้อาศัยหรือผู้ติดตาม ภาระหน้าที่ลดน้อยลง สังคมส่วนใหญ่มองว่าผู้สูงอายุ มีความสามารถและสมรรถภาพลดลง มีการเกษียณอายุการทำงาน ทำให้มีรายได้น้อยลง ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ การคบหาสมาคมกับเพื่อนและการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคมค่อนข้างน้อย นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม มีการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ บุตรหลานไม่ต้องพึ่งพาความรู้จากผู้สูงอายุ การเติบโตของสังคมเมือง เป็นสาเหตุให้หนุ่มสาวย้ายจากชนบทเข้ามาทำงานในเมือง เกิดการเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง ขาดการดูแล ก่อให้เกิดความเหงาความว้าเหว อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนิยม และการที่เยาวชนสมัยใหม่รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา เห็นคุณค่าทางวัตถุมากกว่าทางจิตใจ ทำให้ทัศนคติต่อผู้สูงอายุเปลี่ยนไปการเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ ความกตัญญู และการให้ความเคารพ นับถือต่อผู้สูงอายุน้อยลง การมีปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ในครอบครัวจึงเปลี่ยนไปการเปลี่ยนแปลงอันนี้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความเครียดได้ตลอดเวลา ดังนั้นการที่ผู้สูงอายุรู้จักจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้น คือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด โดยมุ่งแก้ปัญหาโดยใช้สติปัญญาความรู้

การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพกาย จิต และสังคมของผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและใจดีขึ้น เนื่องจากการเข้าร่วมกิจกรรมก่อให้เกิด ประโยชน์ทางร่างกาย คือ ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพทางด้านร่างกายดีขึ้น ส่วนประโยชน์ทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคม คือทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดี มีความพึงพอใจ ในชีวิตสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ ช่วยให้มีความสุขแจ่มใส เบิกบาน และอัตราการเกิดความว้าเหวและภาวะซึมเศร้าลดลง ทำให้มีระดับปฏิสัมพันธ์ในสังคมเพิ่มมากขึ้น รู้ว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีคุณค่า และเกิดความสุข ในช่วง ๒-๓ ทศวรรษที่ผ่านมา โครงสร้างประชากรของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก จากผลของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การบริหารทางการแพทย์และสาธารณสุข จากอัตราการเกิดที่ลดลงและอายุขัยของประชากรที่เพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ อายุขัย ๕๗.๖๓ ปี เพศหญิง ๖๓.๕๖ ปี ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๓๔ อายุขัยของเพศชายเพิ่มมากขึ้น ๖๗.๗๔ ปี และเพศหญิง ๗๒.๔๔ ปี ปัจจุบัน (๒๕๕๘) รัฐบาลได้กำหนดให้เตรียมความพร้อมสังคมไทยสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมีการจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๖๔) ไว้แล้ว การที่รัฐ ต้องกำหนดแผนงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้อย่างเป็นทางการนั้น เป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางประชากรของประเทศ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ประเทศไทยกำลังเผชิญหน้ากับภาวะการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรสูงอายุ (อายุ ๖๐ ปีและมากกว่า) การประมาณการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ โดยองค์การสหประชาชาติระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๓ แสดงว่า เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวน